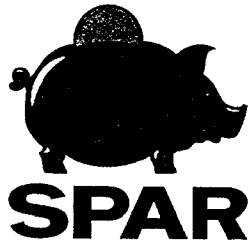

Dette heftet er laga med økonomisk hjelp frå **DRAGESET**

Ein vestlending

Sigurd Bugge var den merkelege mannen ved Oselvo. Osingen, vestlendingen, kunstnaren. Det stod strid om han politisk ein gong, men det var aldri tvil om dei kunstnarlege gåvene hans, musikken og målinga.

Det vil seia: Vi er ikkje trygge på at folk flest retteleg veit kva format Bugge hadde som kunstnar. Det er så lett å lita på ekspertisen i slike spørsmål, og ekspertisen kjem sjeldan til Os. Vi trur at Sigurd Bugge fortener – og kjem til å få – eit namn mellom viktige norske målarar. Og

skulle det ta tid, veit vi at vi kan gleda oss over den skatten han lét etter seg. For svært mange osingar (og folk utanfrå) kjøpte kunstverk av Bugge medan han levde, og dei fekk kjøpa billeg. Mange av verka hans er sidan tapt i brann, andre er vide spreidde.

Med Fritio-utstillinga 1993 ønskjer vi å minna bygdefolket om kven Sigurd Bugge var. Samstundes er tiltaket eit første steg på vegen for å få registrert kunsten hans.

Eit hefte om Vestlands-målareren Sigurd Bugge

Kunstnaren og hovudmotivet hans.

På motstående side sjøloppretti frå 1960.

På denne sida: Oselvo sett frå atelier-vindauga. Dette vinterbiletet er frå 1966. Motivet går att på hundrevis av Bugge-bilete, vinter, vår, sommar og haust; i olje eller akvarell – jamvel finst akvarellar som er «kokte» i frityr-olje...

112250

Motstående side:

«Ornamentalt» sjøluportrett frå 1966. Bugge eksperimenterte med teknikkar og stilartar, dette er eit døme på bruk av tusjmerkepenn (av grovt slag) på papir. Dei som i si tid vitja kafé Intim, vil kjenna att noko av stilen frå gipsmåleria i tak og på veggjar.

1966
f

Den sjølolærte

Sigurd Bernar Bugge (15/10 1902 – 16/3 1978) var fødd i Etne i Sunnhordland, men familien flytta til Os i 1910 då faren fekk lensmannsstillinga her. Sigurd gjekk på skule i Os, men tok middelskule-eksamen ved Bergen Katedralskole i 1918. I 1924 tok han eksamen ved Bergens Handelsgymnasium med hovudkarakteren 1,67 (Mg).

Den unge Sigurd reiste til sjøs eit par års tid, m. a. på cruiseskipet «Meteor», men kom heim til Os der han berre 24 år gammal vart styrar for Os Forbruksforening.

Seinare kjøpte han eit sjøhus ved Oselvo (Ballandshuset) og dreiv trelastlager der. Huset vart ombygd gjennom mange etappar til bustad – det mest ukonvensjonelle bustadhuset i Os sidan Ole Bull og Lysøen. Bugge arbeidde også som rekneskapsfører og bokhaldar for fleire verksemder i bygda, mellom anna for Peder Hægland Trævarefabrik. Kafévert vart han òg, saman med dottera Bjørg, då dei innreidde kjellaren i huset til vidgjetne Klubb Intim, eit lokale bokstaveleg tala fylt med kunst, antikvitetar og raritetar

vart klistra på veggene alle stader i huset. Tolv språk forstod han, og kunnskapane kom til nytte mellom anna då han vart arbeidsformann, tolk og konsulent for Kirk Douglas og andre filmfolk som spela inn filmen «The Vikings» i Mauranger i 1957.

Best kjend er Sigurd Bugge som målar. Han tok opp denne hobbyen i tenåra, men det var først etter tida som styrar ved Os Forbruksforening at han la alvor i kunststudiane. Også på dette området var han heilt ut sjølvlært. Dei siste 20-30 åra av livet vart målinga meir eller mindre levebrødet for han. Han hadde sin rikeste og mest produktive periode i 1960-åra. Landskap og portrett «rann» i hundretal frå atelieret ved elvo. Og var stafeliet tomt, tok han skisseblokka med ned i kaféen for å laga krokiar av gjestane – med blyant, kolstift eller tjukk merkepenn. Alltid øvde han hand og auga.

Kunsten kasta ikkje mykje av seg, og det var ofte vanskelege tider for familien. Det

etablerte kunstmiljøet såg lite til hans kant, og mellom bygdefolket var det få som forstod seg på arbeidet hans – eller hadde råd til å kjøpa. Det fanst også dei som ikkje ville ha noko med han å gjera av politiske årsaker.

Kan henda kom oppdraget i seinaste laget, men omsider fekk Sigurd Bugge oppgåva med å måla alle ordførarane i Os frå den første vart innsett i 1838. Dette vart eit galleri av dei sjeldne – men diverre kan ein på somme av portretta sjå at helsa til kunstnaren var svekka. 21 bilete vart det, og då mangla det eitt: Sigurd Bugge ville ikkje måla seg sjølv i denne samanhengen.

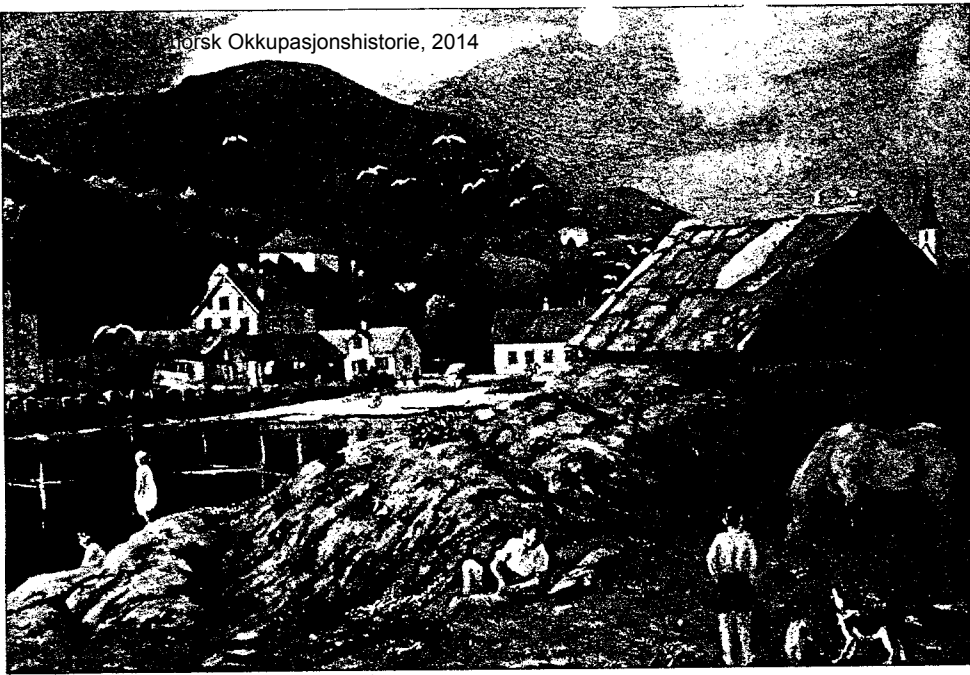
Vinterstemning frå Troppabakken; måla i 1957. Bugge har signert med mellomnamnet sitt, Bernar, slik han gjorde det i ein periode.

frå goiv til tak – jamvel i taket som var dekorert med fantasifulle gipsmåleri. Kaféen, huset og hundretals kunstverk gjekk opp i røyk under den store brannen på Osøyro 9. juni 1982.

Sigurd Bugge var aktiv og interessert på mange område. Hovudinteressene var musikk, måling, språk og historie. Han var ein habil fiolinist og fiolinlærer. Og instrumentmakar. Han bygde både ein fiolin og ein cello. Då Os Strykemusikk og Os Hornorkester vart slegne saman til Os Musikkforening, vart Bugge den første formannen. Seinare vart han utnemnd til æresmedlem.

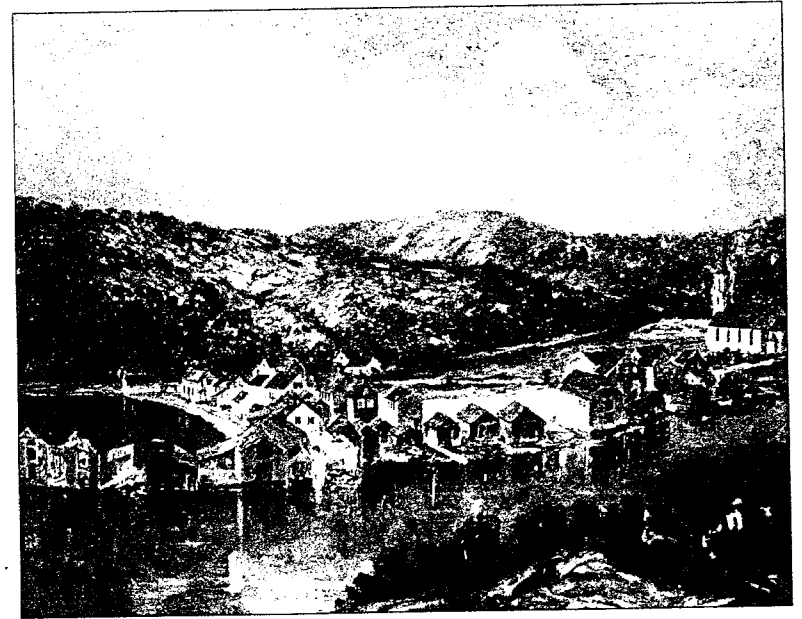
Språk og historie vart flittig studert ved elvo. Grunnlaget i engelsk, tysk og spansk fekk han med seg frå skulen, men seinare gjekk han vidare med fransk, gresk, latin, russisk, ungarsk, tsjekkisk, finsk og islandsk. Det meste lært gjennom nattleg glose- og gramatikkpugg heime. Han fortalde om metoden sin at han skreiv ned ord på små lappar som

8

Motstående side:
Osøyro sett fra Haugsneset, 1944.

Denne sida:
Osøyro kring 1880,
måla i 1960 dels etter
fotografi, dels etter kon-
sultasjonar med eldre
folk. Jon Moberg «sette
farge» på alle hus.
Biletet vart tilbode Os
kommune for 300
kroner, men formann-
skapet takka nei.

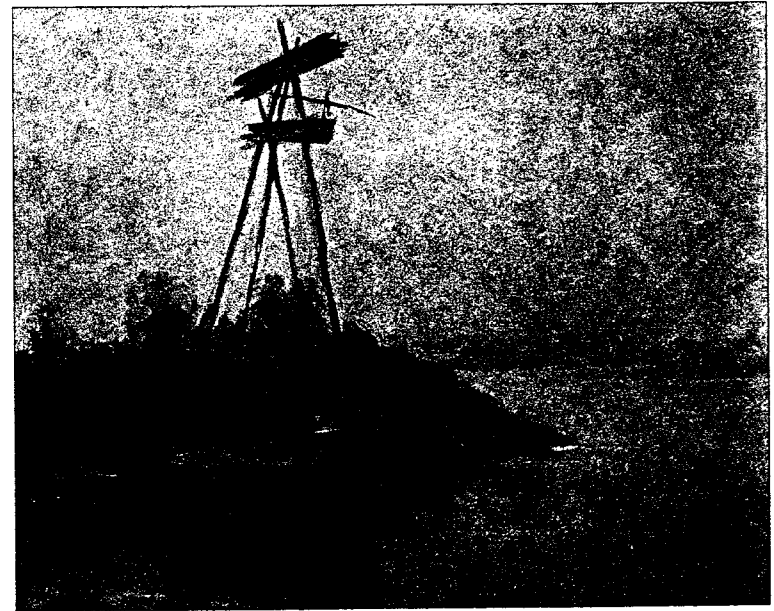

9

Motstående side: Os
prestegard sett mot
Bjørnafjorden kring
1860. Biletet er måla etter
fotografi i 1963.

Haugsnese med
laksegilje. 1964.

11

Vanskelege krigs- og etterkrigsår

Sigurd Bugge fann i nasjonalsosialismen mange av sine eigne meiningar og overtydingar. Då okkupasjonen kom i 1940, fekk han ei rolle å spela som øydela mykje mellom han og andre osingar, og som han måtte betala dyrt for resten av livet. Etter at tyskarane hadde funne vegen til Os, vart Bugge nytta ein del som tolk, språkmektig som han var, og frå hausten 1941 fekk han arbeid som timeskrivar og arbeidsleiar ved eit tysk anlegg på Skjold i Fana. Hausten 1942 vart han utnemnd til ordførar for Os heradsting (frå vinteren

1945 også for Tysnes). Bugge vart mistenkt for å samarbeida med okkupasjonsmakta. Men det finst ikkje prov for slike påstandar, snarare tvert om er det ting som tyder på at Bugge la seg som fender mellom tyskarar og osingar. Han tok heller ikkje opp framlegg om ytingar til NS-føremål. Som Arnfinn Haga skriv i Bygdesoga for Os: «Me hadde levt i ei tid som ikkje minst gav grobotn for mistanekar, og ei tid etter krigen var det lett føre å dela folket i ein 'svart' del og ein 'kvit'. Ein av dei som syner at det målarstykket

har for få fargar, er Sigurd Bugge. Han måtte i retten svara for sitt NS-medlemskap, men det er ikkje tvil om at osingane kunde vore mykje verre farne under ein annan ordførar i dei tider.»

Men Bugge vart dømd til to og eit halvt års tvangsarbeid, og tilhøva under fangeopphaldet var ublide. Då han omsider slapp ut, var helsa hans langt på veg øydelagd. **O**g heime hadde familien hatt både folkesnakk og trakassering å stri med.

Eit sjølvportrett frå den vanskelege tida, 1948. Men pågangsmoptet og sjølvironien ser ikkje ut til å vera borte...

13

12

Kolorisme, variasjon, kraft

Eg boltrar meg i gråmelerte tonar, sa Sigurd Bugge ein gong om teknikken sin. Men det var nok ikkje grått han meinte. For han var kolorist, svært vår og kjensleformidlande, men også kraftfull og sikker, ein målar med mange teknikkar og mange uttrykk for stemningar. Han «melerte» tonane i bileta til harmoniske fargeklanger – om det galdt portrett og landskap i olje, eller lynraske skisser i akvarell.

Vått Vestlands-klima vart kan henda ein spesialitet for Bugge, men så kunne han

også spraka til i klåre og sterke solskinsfargar når høvet baud seg. Han var allsidig varierende og – etter kvart som han utvikla seg – stadig dristigare. Kraft og kunstnarleg mot kom til uttrykk i oljemåleria, men endå meir i akvarellar – minuttstudiar – og i teikningar. Kroki med tusjmerkepennar, av dei første, klumpige typane som kom på marknaden, vart noko av eit sermerke. Ikkje få turistar har teke med seg heim frå Os ein tre-minutts studie laga ved eit av kaféborda på Klubb Intim.

«Snapshot» seier amerikanarane om fotografi. Sigurd Bugge fanga augneblinken, uttrykket, stemninga med pensel og blyant. Her to variasjonar av same modell, Signy Bugge.

14

15

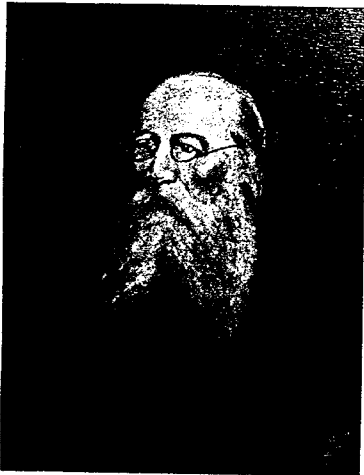
Portrettøren

Eit oljeportrett i rame på veggen... Det høyrer heime i styreromma, hotellsalongane eller i rikfolks hus. I Os er det ikkje slik. Her finst mange stover med verdfulle portrett av kvardagsmenneske. Det kjem av at vi hadde Sigurd Bugge, og at han var rimeleg når han skulle dela ut av talentet sitt.

Han fekk også etter kvart – litt for seint kan henda – meir offisielle oppgåver: ordførargalleriet er nemnt, men han har også gjeve målerisk liv til mange andre framstående menn og kvinner i og utan-

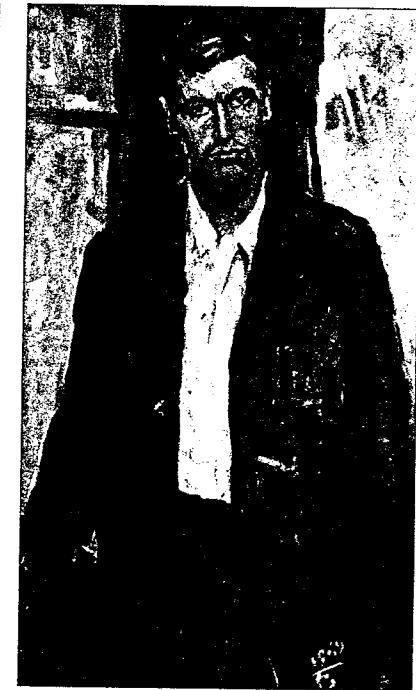
for bygda. For no heng også Sigurd Bugge på styreromma og i direktørkontora kringom. Og der gjer bileta seg heiderleg gjeldande. Men for osingar flest var han den «demokratiske» målarer som tok kvart eit andlet på alvor.

16

«Offisielle» portrett.
Lengst til venstre: ordførar (1858–1861) og gardbrukar Johan Leganger. Biletet er eit av dei første Bugge laga for Os kommunes ordførargalleri då han tok til med denne oppgåva i 1971.
Til venstre portrett av lærar Daniel Grindevoll. Biletet heng på Os skule.

18

Portrett av Hjordis Juvik, 1963 (t.v.), og av Kjell Bugge, 1969. 60-åra var truleg den rikaste perioden for Bugge som kunstnar, ikkje minst som portrettor.

17

Familien

Sigurd Bugge var gift med Ingeborg (f. Rossnes, 1904) frå Ovågen i Øygarden. Dei fekk borna Bjørg (1931), Kjell (1936) og Rolf (1938). Av barneborna har Sølvi og Bjørn vakse opp i Buggehuset ved Oselvo, huset med det allsidige, merkelege og spennande innhaldet. Det var ein samansveisa familie, og Sigurd var det naturlege midtpunktet; underhaldar, «lærar» og meklar. Då han døydde, mista Os-bygda ein kunstnar, men dei næraste mista først og fremst ein familiefar av beste merke.

Ekteparet Ingeborg og Sigurd Bugge.

19

Vedlegger også et hefte i forbindelse med den store Fritioutstilling på Os i 1993. Heftet er, som du ser, et hedersskrift om Sigurd Bugge. En NS-mann av topp klasse, - aktiv under hele okkupasjonen. Etter utstillingen skrev jeg en artikkel om ham og familiens lidelser da han ble puttet inn, - en artikkel som til min store overraskelse fikk stort oppslag i lokalavisen. Det finnes ennå modige redaktører. Modig var også SPAR-kjeden som bekostet utgivelsen av heftet. Datteren, Björg, har jeg stadig forbindelse med, og har flere ganger besøkt henne. Hun har arvet farens kunstneriske evner, samtidig som hun er et arbeidsjern. Med egne hender har hun bygget opp sin lille bolig på Halsenøy i Hordaland, - med en hage som er noe av det vakreste jeg har sett. Her lever hun på sin minstepensjon; ensom, sulten, men sikkert lykkelig. Men ennå har jeg ikke fått plukket av henne sitt fæle jødeg hat.

For å komme tilbake til hennes far: Forfatteren av skriftet tror at Sigurd Bugge kommer til å få et navn mellom viktige norske malere. Det tror jeg også, etter å ha sett noen av hans malerier på Os og på Halsenøy. Kanskje også vi bør finne en plass for ham mellom våre mange, fine kunstnere i Nasjonal Samling. Skrevet av Kjell Blich Saltnes.